

Palvella rakasta isänmaata parhaalla mahdollisella tavalla

Pääkirjoitus

Eräs jo eläkkeelle jäänyt vanha professori kertoi, kuinka hän nuorena tutkijana oli kuullut avoimesta virasta toisessa yliopistossa. Kyseinen virka oli parempi (ainakin arvostetumpi), vaativampi ja vastuullisempi kuin hänen silloinen virkansa. Hänen oman laitoksensa eräs vanha professori oli häneltä kysynyt, aikooko hän kyseistä virkaa hakea. Nuoren tutkijan vastaus oli ollut, että ei, koska hän viihtyi silloisessa työssään ja työpaikassaan. Tähän vanha kunnianarvoisa professori (yleensä rauhallinen herrasmies) oli vastannut iskemällä nyrkin pöytään ja ilmoittamalla ”kun rakas isänmaa on nuoren miehen kouluttanut, on nuoren miehen palveltava rakasta isänmaata parhaalla mahdollisella tavalla”. Nuori tutkija haki virkaa ja sai sen.

”Palvella rakasta isänmaata parhaalla mahdollisella tavalla” on fraasi, joka usein tulee mieleen mitä omituisimmissa yhteyksissä. Toisinaan isänmaa toki korvautuu vaikkapa sanalla olympiavalmennus (”kun rakas olympiavalmennus on nuoren naisen kouluttanut, on nuoren naisen palveltava rakasta olympiavalmennusta parhaalla mahdollisella tavalla”) tai jollain muulla tilanteeseen sopivalla. Näitä kaikkia tilanteita yhdistää sekä velvollisuudentunto että usko siihen, että tekee oikein. Oikein tekeminen voi tarkoittaa joko sitä, että auttaa jotain sellaista tahoja, jolta kokee saaneensa paljon, tai sitä, että uskoo toiminnan johtavan parempaan lopputulokseen.

Minulla on takana yli kaksikymmentä vuotta matematiikan olympiavalmennuksessa. Ensin kilpailijana, sitten valmentajana. Suurimman osan ajasta tämä on hauska harrastus. Joskus kilpailuissa kuitenkin hieman

joutuu ihmettelemään esimerkiksi jonkun muun maan joukkueenjohtajan järjenjuoksua, pahimmillaan koko juryn, mutta keskimäärin touhu on hyvin palkitsevaa.

Matematiikan opiskelua yliopistossa en ole hetkeäkään katunut. Sitä voisin suositella hyvin monelle. Matematiikka antaa loistavan pohjan. Sen sijaan suosittelen yleensä harkitsemaan hetken ennen kuin päättää yrittää tehdä uraa yliopistolla (jos siis mielipidettäni satuu kysymään). Kyse ei ole epäilyksestä taitoja kohtaan, vaan yksinkertaisesti siitä, että matemaattisen alan koulutuksella voi monessa muussa paikassa saada paremman palkan ja käytännössä myös inhimillisemmät työajat. Yliopistolle kannattaa jäädä, jos todella pitää siitä, mitä tekee, ja jos tutkimus on se, mitä haluaa tehdä. Jos nämä osuvat kohdalleen, on yliopisto ihan mahtava valinta.

Vaikka Åbo Akademi on loistava työpaikka ja minulla on hyvät työkaverit, mukavat ja fikset oppilaat ja ehkä Suomen paras näköala työhuoneeni ikkunasta, ei tietenkään jokainen hetki ole sellainen, jolloin kaikki olisi mukavaa. Joskus vain kaatuu järjetön määrä töitä niskaan: yhden artikkelin proofit, yksi suuritöinen kurssi, toisen paperin kieliasun korjaaminen, artikkelihahmotelma luettavaksi, ja jos oikein huono tsägå käy, niin eletään jotain sellaista kuukautta, jolloin on luettavana ylioppilaskokeita tai vaikkapa kasa kilpailupapereita. Silloin asiat eivät oikein enää etene puhtaasta oikoluvun ja tarkistamisen riemusta. Silloin lähinnä ainoa ajatus on tehdä oikein kollaboraattoreita tai kurssilaisia tai kokelaita kohtaan. Nämä ovat myös niitä hetkiä,

jolloin uskon, että katuisin tai miettin muita uravallintoja, jos en todella pitäisi työstäni.

Velvollisuudentunnon varaan ei takuulla voi uraa rakentaa: jos kiinnostusta ei ole, niin kaikki menee vain puurtamiseksi. Ilman velvollisuudentuntoa taas mikään ei etene. Velvollisuudentunto tai hyödyn arvioiminen on se syy, miksi saan kokeet korjattua ja artikkelien kieltä hiottua, mutta miksi en osaa kuin muutaman hassun desimaalin piin kehitelmästä. Kaikki kunnia niille, jotka esimerkiksi hovin ja urheilun vuoksi ovat opetelleet piille sata desimaalia tai enemmän, mutta minun näkökulmastani tämä harjoitus kuuluu lähinnä pain, no gain -kategoriaan.

No pain, no gain oli tyypillinen fraasi KTH:lla (Kungliga Tekniska högskolan, Tukholma) työskennellessäni. Kaikki arvokas vaatii työtä, ja tätä tolkutettiin nuorten tutkijoiden päähän. Tästä ei tietenkään seuraa, että kivusta tai työstä suoraan seuraisi mitään hyvää, mutta ilman niitä ei ainakaan.

Loppukevennykseksi ja kesän kunniaksi todistetaan,

miksi suomalaisten tai Aristoteleen on pakko olla väärässä. Analysoidaan seuraavia sananlaskuja:

”Kuu kiurusta kesään, puoli kuuta peipposesta, västäräkistä vähäsen, pääskysestä ei päivääkään.” (Suomi)

”Ei yksi pääsky kesää tee.” (Aristoteles)

Suomalaisten mukaan siis pääskyselä on kesän merkki, Aristoteleen mukaan yksi pääsky ei tee kesää. Jos siis sekä suomalaiset että Aristoteles ovat oikeassa, on olemassa jokin lukumäärä pääskyjä, joka riittää kesän merkiksi. Olkoon $n > 1$ pienin tällainen lukumäärä. Tiedämme, että $n - 1$ pääskyä ei tee kesää. Koska n pääskyä saadaan $n - 1$ pääskystä lisäämällä yksi pääsky, pitää tämän yhden lisätyn pääskyn selvästi tehdä kesä. Aristoteleen mukaan tämä ei kuitenkaan ole totta. On siis osoitettu, että joku on väärässä, suomalaiset tai Aristoteles.

Hyvää kesää!

Anne-Maria Ernvall-Hytönen